

Inštrument nacistickej politiky

Nemeckí poradcovia
na Slovensku v rokoch 1939 – 1945

MICHAL SCHVARC

Slovensko-nemecké vzťahy v rokoch 1938, resp. 1939 – 1945 patria stále medzi otvorené témy historického diskurzu. Medzi najviac diskutované problémové okruhy patrí otázka postavenia Slovenska voči Nemeckej ríši, na ktorej sa historici rozchádzajú.

Išlo medzi týmito dvoma krajinami o vazalský, satelitný pomer, alebo o vzťah dvoch „naoko“ suverénnych štátov? Odpoveď na tieto otázky nie je aj napriek hĺbkovému výskumu úplne jednoznačná.

Karol Murgaš (vľavo) v sprievode poradcu pre HG V. Nagelera

Vzťahy Nemecka a Slovenska predurčila „Ochranná zmluva“ a jej tajný dodatok o hospodárskej a finančnej spolupráci z marca 1939, zmluva o štatúte ochranej zóny na západnom Slovensku z augusta 1939 či zmluva o vojnovom hospodárstve z januára 1940. Hoci v týchto prípadoch ide o medzištátne dohody prípadoch ide o medzištátne dohody dvoch formálne rovnocenných partnerov, dikcia týchto zmlúv, najmä prv uvedenej, jasne naznačuje subordinačný vzťah medzi „ochrannou mocnosťou“ a „ochraňovaným štátom“. Zámer Nemecka je

z nich ľahko čitateľný – zabezpečiť si na Slovensku vplyv, zapojiť ho do vlastnej mocenskej sféry. Po Salzburgskom diktáte k týmto zmluvným základom pribudol ešte jeden inštrument nemeckej politiky – poradcovia.

Tieto kroky, prirodzene, do značnej miery zúžili manévrovací priestor slovenskej strany, ale nie natoľko, aby nemohla realizovať svoje predstavy, a to najmä v oblasti kreovania vnútornej politiky. Súviselo to okrem iného s postojom ríšskeho ministerstva zahraničných

vecí, ktoré aj napriek pevnejšiemu pripútaniu Slovenska k Nemecku bazírovalo navonok na zachovávaní samostatnosti „ochraňovaného štátu“. Našu pozornosť sústredíme práve na posledne uvedený, zmluvne nezakotvený prostriedok nemeckej *Slowakei-Politik*.

Inštitút poradcov

Problematika pôsobenia nemeckých poradcov na Slovensku v rokoch 1940 – 1945 je v slovenskej či nemeckej historick-